

1917
VŘSR
1975

Letos oslavujeme 58. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, která znamenala
zvrát v dějinách celého světa.

Vývoj Smiřic, Holohlav a přilehlých obcí

Nejstarší záznamy o obcích zpravidla neuvádějí počty obyvatel, ale zabývají se výčtem polností, případně robotních povinností určených k jednotlivým usedlostem a chalupám. Tyto údaje měly význam pro ocenění panství při prodejích, majetkoprávních převodech a dědictvích.

Teprve s rozvojem a posílením protireformačních sil po roce 1620 došlo k důslednému sledování počtu obyvatel. To bylo pravděpodobně vyvoláno dvěma příčinami. Jednak došlo k intenzivní emigraci z důvodů náboženské intolerance, jednak protireformační orgány potřebovaly přehled o počtu řádných, vlašných a kacířských věřících. Tyto přehledy byly v pozdější době zpracovány každoročně i po vydání tolerančního patentu Josefem II.

Nám dnes zbytky těchto dokladů objasňují řadu závažných sociálních vztahů. Na jejich základě se můžeme dovědět o vývoji správních poměrů i o vývoji sledovaných obcí a jejich příčinách. Záznamy, které zde uvádíme, nebyly dosud publikovány a lze s jejich pomocí hodnotit poměrně velké časové rozmezí.

Dlouhou dobu existuje určitá nejasnost a pochyby o důvodu rozdělení církevního a administrativně-správního aparátu u tak blízkých obcí jako jsou Holohlavy a Smiřice. V řešení této otázky se vycházelo zpravidla z nedoložených a neopodstatněných spekulací. Jedno však bylo zcela evidentní – příznivá poloha Holohlav na výšině, neohrožované častými záplavami, dávala lepší předpoklad k vývoji osady a stavbě dominanty kostela, než vlhký a záplavami stále ohrožený terén Smiřic. Pomocí historických autentických záznamů lze dnes tvrdit, že původně nebylo církevní a správní centrum rozděleno. Logika a výhodnost centralizace byla již tehdy dobře známa a udržována. Jeden z nejstarších dochovaných záznamů určuje sídlo děkanství jednoznačně do Smiřic, i když obydlí děkana a chrám byl v Holohlavech. 2. 7. 1677 se Johann Aloysius Faltiny tituluje: „Já, děkan Smiřický na kostele Holohlavském“ a spisy pro konsistoř uvádí záhlavím: „Zpráva o stavu děkanství Smiřického“. Toto by mu na titulaturu a dodržování forem velmi citlivá konsistoř těžko trpěla, pokud by sídlo děkanského úřadu bylo jejím rozhodnutím v Holohlavech. Teprve roku 1715 se objevuje zmínka o děkanství Holohlavském. Ze záznamů není zjištělná doba povýšení farního kostela na děkanství, je však pravděpodobné, že se tak stalo mezi léty 1608 a 1660.

Velmi zajímavé jsou zde zachycené růsty počtu obyvatel i v řadě přilehlých obcí. Stavby krátce po třicetileté válce svědčí o silném vylidnění našich zemí, následující léta již nasvědčují o značně klidnějších poměrech. Mimo absolutních čísel uvádíme i indexový přehled, aby byla rychlost nárůstů patrnější.

Stavy obyvatel v jednotlivých obcích na Smiřicku:

	1677	%	1722	%	1785	%	1921	%	1971	%
Smiřice	381	100	540	142	1234	324	2139	560	2544	670
Holohlavy	190	100	305	160	436	230	739	390		
Černožice	144	100	144	100	458	318	773	537		
Habřina	161	100	265	165	453	282	565	350		
Neznášov	70	100	117	167	240	343	268	383		
Semonice	147	100	205	139	368	250	415	282		
Rožnov	91	100	150	165	260	285	298	328		

Z uvedené tabulky lze dedukovat, že pokud je růst obcí do roku 1785 celkem rovnoměrný, dochází vlivem vzniku průmyslových závodů v 19. století k diametrálnímu rozdílu nárůstu v průmyslových střediscích proti typicky zemědělským obcím. Zde lze prakticky uplatnit poznatky dialektického materialismu na historických faktech, neboť je patrné, že zchudlí zemědělci a bezzemci hledají pracovní příležitost v průmyslových střediscích a procházejí procesem vývoje v dělnickou třídu.

Lze pouze litovat, že nemáme přesnější údaje z let 1800–1900, kdy došlo k prudkému rozvoji hromadné řemeslné a později i tovární výroby, tedy k plnému uplatnění kapitalistických výrobních forem. V tomto období by vztahy, na které jsme upozornili, vynikly jistě důrazněji.

Ing. Lubomír Kupka

Přejdeme však na jiná, téměř zapomenutá místa a na život kolem nich. Copak se nám vybaví při slovech „Lednice“, „Zbuzany“, „pila“, „cihelna“, „Zderaz“? Dnes už název „Lednice“ pro objekt u železničního přejezdu přetrvává jen historicky. Ale ještě před 2. světovou válkou se tam led opravdu vozil a skladoval. A dopravovali ho těžcí koně nebo mohutní bílí voli s dlouhými rohy. A na „Lednici“ byla Srkalova hospoda s kuželníkem, který – nově přebudován – tam zůstal dodnes. Pamatuji si, že v hospodském sále se odbývala různá představení kočujících loutkářů a kouzelníků. Kolem vysoké zdi vedla ještě druhá cesta a schody na hřbitov a směrem ke Zbuzanům. Přesně nad nádražím se cestička stáčela do pravého úhlu, vedla podél aleje krásných třešní na okresní silnici u cihelny. Na špičce pravého úhlu stála lavička, odkud byl překrásný pohled na celé Smiřice. Dnes už z té romantické scenérie zbyly jen rozložené koruny třešní, jež svými polozasypanými kmeny žalují na nevděčnost lidí.

A „Zbuzany“ jako domov tehdejších deputátníků a zaměstnanců pily a zderazského dvora tam stojí dodnes. Samozřejmě okolí se změnilo – přibýly nové objekty – a i bytové jednotky se jistě zmodernizovaly. Tenkrát to bylo osm bytů o dvou místnostech s předsíňkou, dvorkem a zahrádkou. Muselo to stačit i pro početnou rodinu. Garnitura rodin, na kterou jako chlapec pamatuji, byla vesměs řemeslnická. Jen krajní byt u pumpy patřil správci Řenčovi. Všichni ostatní se doslova svou prací vryli do cest a půdy blízkého i dalekého okolí. Šikovné ruce koláře Jecha tvořily a opravovaly žebříňáky, které v té době brázdily silnice jako dnešní traktory. Zámečníci Kmínek a Šindelář kralovali na parních „voračkách“, které jako sršící železné obludy se pohybovaly s řinčením po silnici, aby na polích – vždy jedna a jedna daleko proti sobě – prováděly hlubokou orbu speciálním pluhem na laně. To byla podívaná pro kluky! Nebo na tehdejší dobu vymoženost – pomalý, ale houževnatý traktor „buldog lanz“, se kterými jezdil pan Nosek. Co půdy zobracel a navláčel, pobabáváje si ze svého komínku.

Ale i cihelna, dnešní strojní park Velkovýkrmen, má svou historii. Já se pamatuji jen na její dohasínající konjunkturu. Na kruhovou pec, sušárnu, strojovnu s „laufšprukem“ a mnoho míst a zákoutí, kde se dala prožít ta nejromantičtější klukovská dobrodružství. Zde také po nocích nebo v chladných dnech nacházel útulek „Franta lampa“, slabomyslná postavička neškodného tuláka, která se tu časem objevila a zase zmizela. Myslím, že s postavou Frantíka Dohnálka zůstanou ve vzpomínkách jako anomálie a kuriozity obce.

A ještě jednu věc chci připomenout. Je to smiřická „malbuřinka“, malá parní lokomotiva, která dopravovala po vlastní trati vozy z nádraží do Malburgovy továrny a zpět. Vždy vycídná cupitala s mírným oddechováním po kolejišti za zahradami domů a pískáním upozorňovala na svou přítomnost. Jako kluci jsme jí kladli různé nástrahy, ale bdělé oko strojvedoucího Pošty všechno včas odhalilo. Dnes tam zůstaly na památku jenom koleje zarostlé travou a býlím. A otázka, čemu mají sloužit?

A tak bych se mohl ohlížet dlouho. Nebo někdo druhý a doplňovat mě. Avšak účelem tohoto vyprávění nebylo obsáhnout všechno. Prakticky to ani není možné. Já chtěl jen oživit to, co utkvělo v mé paměti a přispět při tak význačném výročí 700 let trvání obce a města k nehonosné oslavě míst, lidí a věcí, které právě svou prostou existencí tvoří nedílnou část té dobré stránky naší minulosti.

Karel Novák, Smiřice

30 LET KRÁSY A ZDRAVÍ

Rok 1975 je pro celou republiku a její občany rokem jubilejním, neboť v něm uplyne 30 let od osvobození našeho státu od fašistické okupace, od ukončení II. světové války. Slovenský národ s podporou a sympatiemi Čechů začal oslavovat své výročí již v srpnu minulého roku, kdy jsme všichni vzpomínali hrdinného boje lidu ve Slovenském národním povstání.

Moderní způsob života spojujeme s představou dobrého bydlení, ošacení a spoustou volného času. Správně a dobře tento čas využít, to je a vždy bude kus umění. Člověk nezbytně potřebuje

aktivní odpočinek a jedna z jeho forem je zahrádkaření. Lidé, kteří této „neřesti“ propadli, se nazývají: zahrádkáři, kytičkáři, ovocnáři, kaktusáři a podobně. Ve Smiřicích je jednou z těchto „nemocí“ postiženo 165 lidí.

Bylo to 29. června 1945 v 9,30 hodin, kdy se v hostinci „U Valterů“ sešlo 43 lidí, kteří založili místní odbočku Svazu zahrádkářů ve Smiřicích.

Pro zajímavost uvedu složení prvního výboru:

předseda	Karel S y c h r o v s k ý
místopředseda	Jaroslav Š p r y ň a r
jednatel	Václav K l i k a r
pokladník	Josef S e m e r á d
ovocn. referent	Josef P r o c h á z k a
členové výboru	Josef H l a v a
	Josef V o g n a r
	Josef R o ž n o v s k ý
	J. K l o u č e k
	Václav K n e j p – Černožice
	Jaroslav P i š t a – Rožnov

Z přihlášených 43 lidí 30 okamžitě zaplatilo celý roční příspěvek 30 Kčs. Je zajímavé i to, že již na této první schůzi navrhl Václav Klikar založit zahrádkovou osadu na pozemku za tzv. panským domkem na nábřeží u Tyršova mostu. Tím nechci tvrdit, že teprve po roce 1945 se ve Smiřicích „narodili“ zahrádkáři a založili zahrady. Podíváme-li se do zemského archivu v Praze–Dejvicích a nahlédneme-li do starých urbářů a různých zápisů, týkajících se Smiřic, zjistíme, že zde bylo vždy množství sadů a velkých zahrad. Tyto byly rozloženy ponejvíce kolem usedlostí a domů. Byly však výjimečně i velké zahrady mimo obec, jak dosud se udržely názvy (Kršovka). Se zájmem čteme tehdejší názvy míst, které se používají dodnes. Tak například se mluví o „Holičově kopci“ – dnešním Pácaltově, „Nad Smiřičkami“ – to bylo místo, kde je dnes nádraží. Smiřice a Smiřičky byly totiž dvě samostatné obce. Dále čteme místo „Na kopaninách“ – dnešní Žižkova ulice. „U wobory“ bylo místo dnešní rybářské klubovny.

Z toho je patrné, že již tenkrát ten, kdo chtěl dobré a pěkné ovoce prodat, musel se o zahradu a stromy starat, musel se sám učit a poznávat některé choroby, které mu každoročně ničily právě ty nejlepší stromy. Drobným pěstitelům, převážně dělníkům, však nikdo neporadil. Ten, kdo něco věděl, nechával si své vědomosti pro sebe. A tak nezbývalo nic jiného, než získávat znalosti po kousíčkách. Jezdilo se na kolech po okolních obcích a městech na výstavy ovoce, po přednáškách, a tak se sbíraly nové poznatky. Bylo vidět, že jednotlivec nic nezmůže. To byl hlavní důvod, proč byla v roce 1945 založena místní organizace Svazu ovocnářů a zahrádkářů.

Začalo se tak, jako vše, co začíná. Těžce, ale s nadšením. Byla zakoupena první stříkačka na stromy, v bývalé drogerii s. Sezimy bylo vystaveno několik druhů meruněk jako doklad, že i ve Smiřicích je možné toto ovoce pěstovat. Byla uspořádána přednáška, kterou provedl zahradník Státního statku s. Zeltitzer na téma „Smiřické vzácné ovoce“. Tak začal spolkový život a práce pro veřejnost. Protože se přihlásilo za členy asi 18 lidí z Černožic, bylo rozhodnuto, že i v Černožicích založíme místní organizaci, a tak 10. prosince 1945 byla ustavena samostatná organizace Černožice. Již za rok činnosti byly znát výsledky: stav členstva se zvýšil na 90 lidí, bylo objednáno 22 q umělých hnojiv, uspořádány 3 přednášky a zorganizován hromadný postřik zahrad.

Za těch 30 let přibývalo práce a také výsledky působení organizace. Možná, že málokdo ví, že prací členů je vysazení višňovky na pozemku za parkem (dnes již vykácené). Bylo vysazeno 100 stromů švestky domácí u mlýnského náhonu „Na Tomášce“, 140 jabloní na jednohektarové louce při regulaci Labe, 150 višní podél Labe na břehu za elektrárnou. Dále členové vysázeli 100 švestek

a 50 višní na Kršovce za domem pana Štěpána. Konečně bylo vysázeno přes 250 třešní po obou stranách Labe směrem k Černožicím.

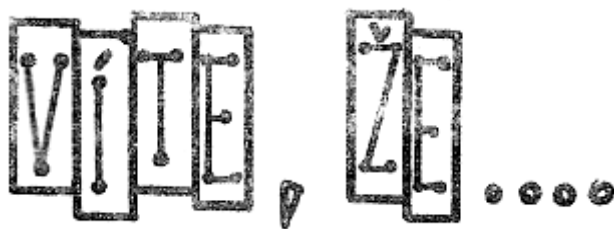
Organizace se starala o zajištění všech potřeb, hlavně umělého hnojiva a ovocných výpěstků i v dobách, kdy byla velká poptávka a nouze o tyto a to i nečlenům.

Pro „Smiřice krásnější“ bylo zdarma odpracováno zhruba 8 500 hodin, opatřeno 900 q umělých hnojiv a 4 550 ks ovocných dřevin. Vedle této činnosti je třeba se zmínit o významu společenského pořádání přednášek, výstav a zájezdů, kterých se rádi zúčastňovali i nečlenové.

V celostátním měřítku přináší zahrádkaření obrovský užitek. Suchopárné stráně, kamenité holiny, skládky popela, smetiště, mokřiny neobstojí před vůlí člověka zúrodnit a vrátit k životu tyto mrtvé a neobdělané půdy. Stále větší shon a vypětí v práci je příčinou, že lidé nacházejí v zahrádkářství obrovskou zálibu a potřebu. Žádný z jiných koníčků není takovým přínosem národnímu hospodářství. Jenom v naší republice se mu věnuje přes milion lidí. Tento milion je soběstačný ve spotřebě ovoce a zeleniny a ještě ročně vyprodukuje přes 500 vagonů ovoce a moštů. Nehledě na obrovské množství ovoce, které je ročně nabídnuto výkupním organizacím jako přebytky ze zahrádek.

My, smiřičtí zahrádkáři, rádi uvítáme mezi sebou každého, kdo má zájem o tohoto „koníčka“ a kdo chce vědět něco více. Víťame každého, kdo chce, aby Smiřice byly opravdu krásnější!

Jiří Hampl, jednatel, člen OV ČOZS

- nejstarší občanka Smiřic Anna Písecká se dne 28. srpna 1975 dožila 100 let. Při této příležitosti jí byly předány v Domově důchodců dárky.
- zdravotní komise zpracovává potřebu kapacity míst v jeslích do roku 1985
- rada MěstNV schválila využít místnosti nad kinem pro potřeby Pionýrské organizace ZDŠ jako klubovny
- do roku 1976 byly zařazeny akce: vodojemy, domácí potřeby, demolice lékárny a staré samoobsluhy, zvláštní škola, úprava náměstí, výstavba komunikací a chodníků, park před Dvoranou, restaurace na náměstí
- ve Smiřicích a Holohlavech pracují 3 občanské výbory, které se pravidelně scházejí podle plánu práce. Rada MěstNV vyslovila poděkování občanskému výboru v Holohlavech za úspěšné zvládnutí organizace oslav, konaných v přírodním parku v Holohlavech

Redakční rada Zpravodaje: J. Liška, K. Novák, P. Zahálka, Ing. Kupka, V. Špryňarová, L. Vokřálová, V. Prokop, V. Kopáč, B. Havelková, V. Bydžovský

Příspěvky zasílejte psané strojem „ob řádek“ na 2 stranách formátu A4. Delší příspěvky nevyžadujeme.